

Bedömning av rusmedelsberoende och körduglighet

Publicerad 29.9.2015.

Enligt vägtrafiklagen får polisen bevilja körkort åt en person som uppfyller de stadgade hälsokraven och som inte på grund av missbruk av alkohol eller annat rusmedel kan anses utgöra en fara för trafiken. I körkortsdirektivet som trädde i kraft 1996 fästs särskild uppmärksamhet vid rusmedelsanvändning i samband med bedömning av körhälsan. Anvisningarna har preciserats efter detta för att öka kvaliteten och tillförlitligheten. Kriterierna för körhälsa uppfylls inte om en person lider av ett rusmedelsberoende som väsentligt försämrar personens förmåga att köra ett fordon eller om personen på grund av fortsatt rusmedelsmissbruk är till fara för trafiken. Läkaren är skyldig att anmäla till polisen om kunden på grund av sitt rusmedelsberoende är permanent eller varaktigt oförmögen att köra.

Polisen kan be om en läkares bedömning av kundens rusmedelsanvändning och eventuella rusmedelsberoende bl.a. med anledning av rattfylleri, anhållanden på grund av rusmedelsanvändning eller någon annan händelse som klart har samband med rusmedel och som kommer till polisens kännedom. När det gäller narkotika ber polisen vanligtvis om en bedömning redan efter första gången. Kunden bör observera tidsfristen som framkommer i polisens skriftliga begäran och under vilken läkarintyget måste lämnas in. Man måste reservera åtminstone 2-3 månader för bedömning av rusmedelsberoende. Om läkarintyget inte lämnas in inom utsatt tid kan kunden förlora sin körkort. På polisens körkortsbyrå kan man höra sig för om kraven i det egna fallet.

Bedömningen genomförs enligt anvisningar som getts åt läkarna av SHM. Bedömningen kan göras inom primärvården, på en rusmedelshuset (t.ex. A-klinik) eller på en privat läkarstation. Läkaren kan också hänvisa kunden till en specialläkare eller en läkare som har specialkompetens inom missbruksmedicin. Körkortsbedomning för narkotika- eller läkemedelsmissbrukare och professionella chaufförer bör helst alltid genomföras vid en enhet specialiserad på missbruksbehandling.

En tillförlitlig bedömning kräver flera besök, vilket också har att göra med kundens rättsskydd. Vid bedömningen av rusmedelsberoende används diagnostiska kriterier enligt ICD-10-systemet. Vanligtvis blir det sammanlagt tre besök med ca 3-4 veckors mellanrum. Orsakerna till bedömningen framkommer i begäran som polisen tillställt kunden. Vid besöken utreds bl.a. rusmedelsanvändningens historia och nuläge, orsakerna till bedömningen, den psykiska hälsan och eventuell medicinering. Man försöker kartlägga alkoholbruket bl.a. med Audit-, OCDS- och Drinkl-tester, där kunden svarar på frågor om sitt alkoholbruk med hjälp av flervalsuppgifter. Blodets alkoholhalt mäts med alkometer. Rusmedelsanamnesen kontrolleras med laboratorieprov för att öka tillförlitligheten. Laboratorieproven omfattar blodstatus (särskilt E-MCV=röda blodkropparnas medelvolymer) och leverprov (S-GT, Asat, Alat) samt markören för storkonsumtion av alkohol S-CDT. Med rusmedelsscreening av urinen kartläggs kundens eventuella användning av läkemedel och narkotika. Dessa undersökningar tillsammans ger en tillförlitlig bild av kundens rusmedelsanvändning.

I diskussioner ger man information om sådant som gäller rusmedel och försöker också påverka kundens rusmedelsanvändning och trafikbeteende. Om den som innehar körkortet konstateras lida av rusmedelsberoende måste man alltid föreslå behandling mot missbruket. Mini-intervention är ett viktigt sätt att ingripa i ett tidigt skede om beroende ännu inte uppstått men risken är märkbar. Bedömningen koncentreras ändå på undersökning av det eventuella rusmedelsberoendet och ska inte förväxlas med egentlig behandling. Bedömningen görs av en läkare och en sjukskötare, båda insatta i missbruksfrågor.

Vid bedömningsperiodens sista besök sammanställer läkaren den samlade informationen inklusive blodprov- och screeningresultat. Läkaren kan skriva utlåtandet som tillsvidare ikraftvarande, nekande eller temporärt. Ett nekande utlåtande innebär att läkaren bedömt att hälsokraven inte uppfylls under bedömningsperioden. En ny bedömning kan göras efter ca 6 månader, om kundens situation väsentligt förbättrats. Om kunden får ett temporärt utlåtande bör han eller hon handla enligt läkarens instruktioner för att efter den bestämda tiden kunna få ett förordande utlåtande. Läkaren kan också föreslå ändring av ett yrkeskörkort från grupp 2 till grupp 1.

Juha Mursula

Psyko-terapeut, specialsjukskötare

A-klinikstiftelsen

link

Källa till **webbadress**: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/missbruk-i-trafiken/bedomning-av-rusmedelsberoende-och-korduglighet>